ۇتمدى ورايدا ەسك اشتى

(باسى 1 ـ بەتتە)

شكى جاقتا ئىز "بارىپ" دوستقتى بەكەم-دەپ، سەلبەستكتى تەرەڭدەتىپ، قول ۇستاسا دا-مدىق. شينجياڭ ەل شىندەگى ولكە، اۆتونومياللى رايون، قالالارمەن ئتۇيىلسۇدى، بىرلەسپ ارە-كەتتەنۇدى كۇشەيتىپ، مەملەكەتتىڭ دامۇ جالپى جاعدايىنا بىرگە قىزمەت ەتتى.

شعسقا، باتىسقا قاراي شينجياڭ ارت ـ ارتىنان شينجياڭنان شعىپ، ئىس جۇزىندىك ارەكەتتەرى ارقىلى ەسك اشۇ مەن سەلبەستكتىڭ جاۋاپكەرشى-لىگى مەن جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋدىڭ امالياتتا ايگىلەدى. قۇددى اۆتونومياللى رايوندىق پارتكومنىڭ "شينجياڭنىڭ قاپاسى بارعان ساين ايقارا اشىلادى" دەپ قايتا ـ قايتا ايقىن اتاپ كورسەتكەنى سياقتى.

جاڭا داۋىردەگى جاڭا جورىقتا شينجياڭ وزىنە اناعۇرلىم ۇزاق بولاشاقتىق، اناعۇرلىم تەرەڭ كوز ايامەن باجايلاي قارادى: "شينجياڭ قىزمەتىن ەسكىنى تارس جاۋىپ الىپ سىنەۋگە بولمايدى".

بۇل پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ ايقىن تالابى، سوندداي ـ اق شينجياڭنىڭ دامۇ جاعدايىنىڭ قاجەتى.

بۇرىن شينجياڭ شالعاي شەكارا ئۇڭىر، شەتـ-كەرى شكى قۇرلىق بولاتىن، قاتىناس، تەحنيكا، دارىندى دامۇىنىڭ "قالتارىس تۇكپىرى" بولاتىن.

بۇگىنگى تاڭدا تاعى وسى جەر، ئبراق دامۇ ئدوپ كەلگەن جاعداي مەن ورتا الدەقاشان "اسقار تاۋلاردان اسىپ كەتتى".

2022 ـجىلى 7 ـ ايدا باس شۇجي شي جينپيڭ اراعا 8 جىل سالىپ شينجياڭدا تاعى دا قىزمەت تەكـ-سەرىپ، ئۇرىمجى حالقارالىق قۇرلىقتىق پورت اۇ-ماعىنا كەلدى. ول كوپشىلىككە بىلاي دەدى: "بۇرىن شكى قۇرلىقتاعى ئبر ولكە بولسا، قازىر 'ئبر بەلدەۋ، ئبر جولدىڭ' ارقاسىندا وزگەشە تۇسكە ەندى. بۇل ارا ەندىگارى شەت ـ شالعاي ئۇڭىر ەمەس، قايتا وزەكتى وڭىرگە اينالدى، توراپ ئتۇينى وڭىرىنە اينالدى".

سالىسترمالى تۇيىقتالعان شكى قۇرلىقتان سىرتقا ەسك اشۇدىڭ الدىڭعى شەبىنە اينالۇ شينجياڭنىڭ دامۇ ورىندىداعى تەرەڭ وزگەرىس، سوندداي ـ اق شينجياڭنىڭ ەسك اشۇدى اناعۇرلىم بەلسەندى، ىرىقتى تۇردە كەڭەيتۇىنىڭ تابيعي لوگيكاسىن دا قامتىعان.

بىيل 8 ـ ايدا باس شۇجي شينجياڭعا تاعى كەلىپ ئارى ماڭنزدى ئسوز سويلەپ، "ئبر بەلدەۋ، ئبر جول" وزەكتى رايونى قۇرىلىسىن جەدەلدەتىپ، شينجياڭدى ەلمىزدىڭ باتىسقا ەسك اشۇىنىڭ الدىڭـ-عى شەبىنە اينالدىرۇدى باسا دارىپتەدى. اۆتونومياللى رايوندىق پارتكوم باس شۇجيدىڭ ماڭنزدى ئسوزدـ-نىڭ، ماڭنزدى نۇسقاۋىنىڭ، بەكتۇىنىڭ رۇحىن باتىل دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، شينجياڭنىڭ مەملەـ-كەت جالپى جاعدايىندىداعى ستراتەگيالىق ورىن تۇراقتاڭـ-دىرۇىن مىقتاپ كوزدەپ، جوعارى دەڭگەيدە ەسك اشۇدى بۇلجىماي كەڭەيتىپ، ازيا ـ ەۋروپا التىن ارناسىن جانە باتىسقا ەسك اشۇدىڭ الدىڭعى شەبىن تۇلعالاۋدى جۇيەلى جوبالادى.

جوعارى ساپالى دامۇ سىندى جاڭا داۋىردەـ-گى وسى بۇلجىماس قاعيدا الدىندا، شينجياڭ ەل شىنىندەگى ۇلكەن ايناليمدى نەگىزگى تۇلعا ەتكەن، ەل ئشى مەن حالقارا سىندى قوس ايناليم ئبىرىن ـ ئبىرى جەبەيتىن جاڭا دامۇ ارناسىنا قىزمەت وتەۋـ-دە جانە ونىمەن توعىسۇدا، ئسوز جوق، وڭىرلىك ورىن باسىمدىعىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، سىرتقا قاراتا "ئبر بەلدەۋ، ئبر جولدى" بىرگە قۇراتىن ەلدەرمەن اۇىس ـ كۇيستى، سەلبەستكتى جەدەلـ-دەتپ، شكە قاراتا ەل شىنىندەگى ئبر تۇتاس ۇلكەن بازارمەن بەلسەنە توعىسۇ كەرەك.

شكە، سىرتقا ەسك اشۇدى اناعۇرلىم زور تەبىنمەن ىلگەرىلەتۇ ـــ شينجياڭنىڭ جوعارى ساپاـ-لى دامۇدى جۇزەگە اسىرۇىندىداعى، ئسوز جوق، جاۋاپ قايتاراتىن ماسەلە.

"ئبر بەلدەۋ، ئبر جولعا" نازار سالساق، جۇڭگونىڭ شينجياڭى كوپتەگەن بىرگە قۇراتىن ەلـ-دەرمەن، اسىرەسە، ورتا ازيا ەلدەرىمەن تاۋ ـ وزەندەرى تۇتاسقان، بايلانىسىنىڭ تامىرى تەرەڭ.

3 ـ ايدا اۆتونومياللى رايوندىق پارتكومنىڭ نەگىزگى باسشىلارى ۇيىرمە باستاپ ورتا ازياداعى 3 ەلگە ساپارلاي باردى. 8 ايدان كەيىن، جۇڭگو شينجياڭ دوستىق اۇىس ـ كۇيىس ساپارلاۋ ۇيىـ-مەسىنىڭ تاجىكستانداعى، تۇركمەنستانداعى ئساتتى ساپارىنا ىلەسە، شينجياڭ ورتا ازياداعى 5 ەلگە ئساتتى ساپارىن ياقتاتىپ، سىرتپەن اۇىس ـ كۇـ-يستىڭ، سەلبەستكتىڭ شت جاڭا جاعدايىن اشتى.

مەملەكەت قاقپاسىنان، مەملەكەت شەكاراسـ-نان شعىپ، ۇلى قۇرلىقتان، شالقار مۇحيتتان ەندەي ئوتىپ، جۇڭگونىڭ شينجياڭى دۇنيە جۇزدـ-نە اناعۇرلىم ئجبى اۇىس ـ كۇيىس قادامىن تاستاپ، سەلبەستىك قولىن سوزدى.

اۆتونومياللى رايون ساپارلاۋ ۇيىرمەسىن جىبەـ-رىپ، كوپتەگەن ەلگە ئساتتى ساپارلاي باردى. ەۋروپاعا قاراتا ۋەنگرياعا، كىيرگە ساپارلاي باردى؛ افريكاعا قاراتا وڭتۇستىك افريكاعا جانە سەنەگالعا، الجيرياعا جانە ەگيپەتكە باردى؛ ورتا شعسقا قاراتا يران مەن كاتارعا باردى؛ شعىس وڭتۇستىك ازياعا قاراتا يندونەزياعا، مالايزياعا باردى، بارلىعى دا جۇڭگونىڭ شينجياڭدىق قوناقتاـ-رىن قارسى الدى؛ وڭتۇستىك امەريكاعا قاراتا شالـ-عايداعى چيلي مەن پەرۋگە جۇڭگونىڭ شينجياڭـ-نىڭ دامۇ تامىرىن سەزىندىردى.

ەل ئشىن كوزدە ۇستاي وتىرىپ، شينجياڭ توڭىرەكتەگى ولكە، اۆتونومياللى رايوندارمەن جىبەك جولى ەكونوميكالىق بەلدەۋى قۇرىلىسى، باتىس بولىگىنى قاۋىرت اشۇ سياقتى ورايلاردان بىرگە يگىلىكتەنىپ، ۇلاستىرىپ، تۇتاستىرىپ، ئزارا قۇرمەت ەتتى؛ شينجياڭعا كومەكتەسەتىن 19 ولكە، قالامەن بايلانىسى تىعىز، سەلبەستىگى ناقتى بولدى.

اۆتونومياللى رايوندىق پارتكومنىڭ نەگىزگى باسشىلارى ۇيىرمە باستاپ گانسۇ، چيڭحاي، نيڭشيا، شانشي، شيزاڭ سياقتى ولكە، اۆتونومياللى رايوندارعا بارىپ اۇىس ـ كۇيىس، سەلبەستىك جاساپ، بەيجيڭ، حىبەي شيۇڭ ـ ان جاڭا رايوننا بارىپ ۇيرەنۇ، تەكسەرۇ جۇرگىزدى.

شينجياڭ ۋاكىلدەر ۇيىرمەسى تاعى شعىس سولتۇستىكتەگى جانە شعىس بولىگىنداعى ولكەلەر-گە، اۆتونومياللى رايوندارعا، شياڭگاڭ مەن اۇمىنعا بارىپ اۇىس ـ كۇيىس جاساپ، ساپاردا بولدى.

قاربالاستىقتا تولى قادام باردىندا، ئبر توپ ەكونوميكا ـ ساۋدا قيمىلدارى ئساتتى وتكىزىلىپ، ئبر توپ دوس قالا قارىم ـ قاتىناسى دامىپ، ئبر توپ سەلبەستىك نيەتىنامالارى سىكە استى.

اشق شينجياڭ دۇنيە جۇزىنە تىڭ تىنىسىن بايقاتتى.

شينجياڭ ورايعا تولى

قوڭىر كۇز، شينجياڭنىڭ بايتاق دالاسى تابىس سەزىمىنە بولەندى.

جۇڭگو (شينجياڭ) ەركىن ساۋدا سىناق رايوـ-نىنىڭ ماڭدايشالىق اشىپ قۇرىلۇى شينجياڭعا بۇرىن بولماعان دامۇ ورايىن اكەلدى، تيانشان الابى بۇدان ەرەكشە جەلپىندى.

ئبر ايدان كەيىن شينجياڭ پارتيا، ۇكىمەت ۋاكىلدەر ۇيىرمەسى بەيجيڭ ساۋدا دىستەرى ورتاـ-لىعى رايوننىڭ (CBD) ساۋداگەر شاقىرۇعا قىزمەت وتەۋ ورتالىعىنىڭ زالىندا تۇردى. اۆتوـ-نومياللى رايوندىق پارتكومنىڭ نەگىزگى باسشىلاـ-رى ۇيىرمە باستاپ، بەيجيڭ ەركىن ساۋدا سىناق رايونى حالقارالىق ساۋدا دىستەرى قىزمەت وتەۋ اۇماعىن كوزدەن كەشىردى.

ئبر توپ الدىمەن جۇرگىزۇ، الدىمەن سىناق ەتۇ ساياساتىن اتقاردى، ئبر توپ بەلگى سىياتتى نىساندى تياناقتاندىردى، ئبر توپ تۇزىمدە جاڭاـ-لىق اشۇ مىسالدارىن قالىپتاستىردى... بەيجيڭ قالالىق ساۋدا دىستەرى مەكەمەسىنىڭ سول كەزدەـ-گى باستىعى دىڭ يۇڭ تانىستىرعاندا بىلاي دەدى: جۇڭگو ـ ەۋروپا (ورتا ازيا) كەزەكشى پويەزى ار-ناسى ارقىلى ەكى جاقتىڭ ساۋداگەر شاقىرىپ قارجى ەنگىزۇىنە دەم بەرىپ، بەيجيڭ ەركىن ساۋدا سىناق رايونى مەن شينجياڭنىڭ سەلبەستىك، اۇىس ـ كۇيىس جاساۋ ايماعى جونىندە بەلسەنە نىز-دەنىس جاساۋعا بولادى.

وسىدان بۇرىن شانشي جۇڭگو باتىس بولىك ەلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۇ پورتى، نيڭشيا نيڭدۇڭ ەنەرگيا حيميا ونەركاسىپ بازاسى، شاڭحاي قالا جوباسى كورمە سارايى، شياڭگاڭ ەلىم باقشاسى سياقتى جەرلەردە شينجياڭ ۋاكىلدەر ۇيىرمەسى ىشكەرىلەي ۇيرەنىپ، تەكسەرۇ جۇرگىـ-زىپ، ەرەكشە، باسىمدىقتا يە كاسىپ سالاسى سەلـ-بەستىگىن كۇشەيتۇدى جوسپارلاپ جانە ىلگەرىلەـ-تىپ، ەلىم ـ تەحنيكا، وقۇ ـ اعارتۇ سياقتى سالالار-داعى سەلبەستىكتى كەڭەيتتى.

اۇىس ـ كۇيىس دەگەنىمىز وراي، سەلبەستىك بولاشاق اشادى.

ىرىقتى اۇىس ـ كۇيىس پەن سەلبەستىكتىڭ شوعىرلى ارەكەتىنە ىلەسە، شينجياڭ بۇرىن بولىپ كورمەگەن دەڭگەيدە ەل ئشى ـ سىرتىنان كەلگەن توپ ـ توپ قوناقتاردى قارسى الدى.

جىل باسىنان باستاپ ورتا ازيا ەلدەرىنىڭ جۇڭگودا تۇراتىن باس ەلشىلەرى شينجياڭدا ىلگەـ-رىندى ـ كەيىندى ساپاردا بولىپ، شەكارا وتكەلىن اشق ۇستاۋدى بىرگە اقىلداسىپ، سەلبەستىكتى كەـ-ڭەيتۇدى جوسپارلادى.

قازاقستان اۇىل شارۋاشىلىق مينيسترلىگى، وزبەكستان قارا قالپاقستان رەسپۇبليكاسى، موڭـ-عولياڭنىڭ قوبدا ولكەسى، رەسەي فەدەراتسياسـ-نىڭ تۋا رەسپۇبليكاسى... توڭىرەكتەگى ەلدەر-دىڭ ۋاكىلدەرى مەن ۇيىرمە ـ گرۋپپالارى ارت ـ ارتىنان شينجياڭعا كەلىپ، تەكسەرۇ جۇرگىزىپ، اۇىس ـ كۇيىس جاساپ، سەلبەستىك جونىندە كەڭەس وتكىزدى.

سوڭعى جارتى جىلدا شينجياڭ ماڭنزدى سيلى قوناقتاردى قارسى الدى.

10 ـ ايدا قازاقستاننىڭ زۇڭتۇڭى توقايەۋ 3 ـ كەزەكتى "ئبر بەلدەۋ، ئبر جول" حالقارالىق سەلبەستىك جوعارى دارەجەلىلەر تالقى مىنبەرىنە قا-تىناسقاننان كەيىن، شينجياڭعا ارنايى كەلدى. "بۇل مەنىڭ قازاقستان زۇڭتۇڭى رەتىندە تۇڭعىش رەت جۇڭگونىڭ شينجياڭىنا ساپارلاي كەلۋىم". ول كەـ-ڭەستە مىنالاردى ئبلدىردى: قازاقستان مەن جۇڭـ-گونىڭ ساۋداسى تاياۋ جىلدارداڭ بەرى ئزرتىس ارتتى، جۇڭگونىڭ شينجياڭى مۇنىڭ ىشىندە شەشۇشى رول اتقارۋدا. جۇڭگونىڭ شينجياڭىمەن ناقتى دىستەر سەلبەستىگىن ۇزدىكسىز تەرەڭدەتىپ، قازاقستان ـ جۇڭگو ساۋداسىنىڭ بەلسەندى جاعدا-ىن ۇزدىكسىز بەكەمدەۋدى قالايمىن.

ىلە ـ شالا پاكىستاننىڭ زۇڭلىي كاكار شينجياڭدا ساپاردا بولدى. وسىنىڭ الدىندا شينجياڭ تاعى قىرعىزستان مەن وزبەكستاننىڭ زۇڭلىي قاتارلى ورتا ازيا ەلدەرىنىڭ كوپتەگەن باسشىسىن قابىلداعان ەدى.

ئبر نسانالى جەر ـــ جۇڭگونىڭ شينجياڭى. ۇقساس ئۇمت ـــ سەلبەستىكتى تەرەڭدەتۇ.

مۇنىڭ ىشىندە، ئتىپتى دە ماڭنزدىسى، ۇقساس ئبر وي بار.

شەتەلدىك سيلى قوناقتار دەرلىكتەي مىنالاردى ئبلدىردى: ئوزى تۇرعان ەل مەن جۇڭگونىڭ اۇىس ـ كۇيىسىندە، سەلبەستىگىندە شينجياڭنىڭ ورنى ماڭنزدى، قازىرگى ەسك اشۇ تەبىنى كۇشتى، جۇڭگونىڭ شينجياڭىمەن سەلبەستىكتى كۇـ-شەيتۇدىڭ ورايى وراسان زور، ايماسى كەڭ.

بۇل ارانىڭ كورىنىسى دە وزگەشە كورىكەم.

بىيل جىل باسىنان بەرى اۆتونومياللى رايوندىق پارتكوم توڭىرەكتەگى ەلدەرمەن، توڭىرەكتەگى ولكە، اۆتونومياللى رايوندارمەن اۇىس ـ كۇيىستى كۇـ-شەيتۇدى ماڭنزدى تۇتقا ەتىپ، جوعارى دەڭگەيدە شكە، سىرتقا ەسك اشۇدى ۇزدىكسىز كەڭەيتتى.

ـــــ نازاردى ئتۇيىندى مىندەتتەرگە شو-عىرلاندىرىپ، "وزەكتى رايون" قۇرىلىسىنىڭ سا-پاسىن جوعارىلاتىپ، ونىمدىلىگىن ارتتىرۇدى ىلـ-گەرىلەتتى. "ئبر پورتتىڭ" اشق ۇستاۋداعى تو-رابىن جەدەل ساپالىلاندىرىپ، "ەكى رايوننىڭ" ەسك اشۇ بىيگىن تۇلعالاپ، "بەس ۇلكەن ورتا-لىقتىڭ" ەسك اشۇ تۇعىرىن ويداعىداي قۇرىپ، "شەكارا وتكەلى ەكونوميكالىق بەلدەۋىنىڭ" اشق قاقپاسىن قۇردى.

سونىمەن بىرگە شينجياڭ بۇكىل ەلدەگى ولكە، اۆتونومياللى رايون، قالالارمەن سەلبەسپ دامۇدى ۇزدىكسىز تەرەڭدەتىپ، توڭىرەكتەگى ولكە، اۆتونومياللى رايوندارمەن قۇرىلعالاردى ۇلاستىرۇ، تۇتاستىرۇدى، كاسىپ سالاسى تىزبەـ-گى مەن قامداۋ تىزبەگىندەگى سەلبەستىكتى، كادرلار مەن بۇقارانىڭ اۇىس ـ كۇيىسى، ئزارا ساپاردا بولۋدى سياقتىلاردى كۇشەيتىپ، جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزاماندىرۇ قۇرىلىسىن قول ۇستاسا ىلگەرىلەتتى.

اشق شينجياڭ كوپ نازاردىن اناعۇرلىم شو-عىرلاندىرا ئتۇستى.

شينجياڭ بولاشاقتا قۇشاق جايدى

جىل سوڭى، مول تابىس الدىندا، شينجياڭنىڭ ئبر جىلدان بەرگى تالاي رەتكى "ەسك اشۇ سا-پارىنا" قايىرىلا قاراساق، سەنىمنىڭ جەتكىلىكتى، ئۇمتىنىڭ مول ەكەندىگىن ونان ارى سەزىنەمىز: بۇل كۇش ـ قۋات توپتايتىن ەڭبەكتەنۇ ساپارى، سوندداي ـ اق تۇعىر ورناتىپ، جول اشۇداعى قامال الۋ ساپارى، ونان دا ماڭنزدىسى، ۇزاققا كوز جىبەـ-رەتىن بولاشاقتىق ساپار.

ەسك اشۇ دامۇ سەنىمىن ۇزدىكسىز ۇيىستىـ-رىپ، اۇىس ـ كۇيىس ىنتاسىن بىرتىندەپ جوعارد-لاتتى.

بىيل كوكتەمدە 3 جىلعى جاڭا تىپتى ايدارشا ۇيرۇس ىندەتىنەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ جاڭا كەـ-زەڭگە وتكەننەن كەيىن كوپ وتپەي ەكونوميكا قالپىنا كەلىپ، دامىپ، قوعامنىڭ ئۇمتى ۇزدىكسىز جوعارىلادى. وسى كەزدە شينجياڭ ەملەكەت قاقـ-پاسىنان شعىپ، اۇىس ـ كۇيىستى، سەلبەستىكتى ىرىقتىلىقپەن تەرەڭدەتىپ، تۇتاس قوعامعا دامۇدى يگەرۇدىڭ، ەسك اشۇدى جەبەۋدىڭ كۇشتى سيگنالىن تاراتتى.

"شينجياڭ سىرتقى ساۋداسىنىڭ كوكتەمى كەلدى دەپ ويلايمىن"، ـ دەدى سول كەزدە ۇيىرمەمەن بىرگە ساپارعا شققان شينجياڭ سانباۋ شارۋاشىلىق توبىنىڭ القا باستىعى كاڭ حىپيڭ قۋا-نىشپەن. وسى رەتكى ساپاردا سانباۋ توبى قازاقستاندا 43 ميللىيون دولار قارجى قوسقان الكيلدەندىرۇ قۇرىلعى سەلبەستىك نىسانى كەلىسىمنە قول قويدى، "بۇل سەرىكتەستىكتىڭ سوڭعى جىلداردان بەرگى ەڭ ۇلكەن سەلبەستىگى". كاڭ حىپيڭ سو-نىمەن بىرگە جىلىنا ئبر ميللىيون 500 مىڭ تەكشە مەتر بەتوندى كوبىكتەندىرىلگەن كەرپىش ئوندىرۇ نىسانى كەلىسىمنە قول جەتكىزدى، ەندى قازاقستاندا بەتوندى كوبىكتەندىرىلگەن كەرپىش نىساننىڭ بۇكىلدەي اۆتوماتاندىرىلعان ئوندىرىسىن جۇزەگە اسىرادى.

وسىدان كەيىن جۇڭگونىڭ شينجياڭىنىڭ تو-ڭىرەكتەگى ەلدەرمەن اۇىس ـ كۇيىسى، بقپالداس-ۇى كۇن ساين جىيلەدى. "جاقىن كورشى" باسىم-دىعىنان پايدالانىپ، شينجياڭنىڭ قاشقار، ىلە، شا-ۇەشەك سياقتى تاۋەلدى ايماق، وبلىس، قالالارى توڭىرەكتەگى ەلدەرمەن جەرگىلىكتى جەرلەر ارا-سىندا، سالالار اراسىندا اۇىس ـ كۇيىس قىزىندىلـ-عى تاسقىنداپ، ۇدايىلانعان تىلدەسۇ، سەلبەسۇ مەـ-حانيزمى ۇزدىكسىز كەمەلدەنىپ، ەكى جاق تىعىز بايلانىستى ساقتاپ، ئدوپ كەلگەن ماسەلەلەردى دەر كەزىندە شەشىپ، شينجياڭنىڭ اشق بەت ـ بەينەسى سونىمەن جاڭارىپ شعا كەلدى.

ەسك اشۇ شينجياڭنىڭ دوستارىن ونان ارى كوبەيتىپ، سەلبەسۇدىڭ ساپاسى مەن ونىمدىلىگىن كۇن ساين ارتتىردى.

تۇتاس جىلداعى اۇىس ـ كۇيىس جانە ئتۇيـ-لىسۇ قيمىلدارى بارىسىندا شينجياڭ ەسك اشۇعا تەجەۋ بولاتىن بۇعاۋلىق ماسەلەلەردى اقىلداسىپ شەشۇگە كۇش سالىپ، جوعارى ساپالى ەسك اشۇعا بار كۇشپەن شارت ـ جاعداي ازىرلەدى. قىسقا عانا ئبر جىلدا شينجياڭ كورنەكتى ەسك اشۇ ناتيجەسى تىزىمدىگىن تاپسىردى.

جىل سوڭىندا شينجياڭنىڭ سىرتقى ساۋداسىندا ماڭنزدى حابار تارالدى ـــ جالپى قۇنى تۇڭعىش رەت 300 ميللياردىڭ يۇاننان استى.

سىرتقى ساۋدانىڭ بەلسەندى بەينەسى ـــ ئبر جىلدان بەرى شينجياڭنىڭ وراسان زور تەبىنمەن ەسك اشۇدى جەبەۋىنىڭ كورنەكتى اڭىسى، ونان دا ماڭنزدىسى، شينجياڭنىڭ ەسك اشۇ، دامۇ ومىرشەڭـ-دىك كۇشى مەن بولاشاقتا دەگەن مىعىم تۇسىنىك.

ايتا كەتۇگە تاتيتىنى، بىيل الدىڭعى 11 ايدا شينجياڭنىڭ ورتا ازياداعى 5 ەلمەن يمپورت ـ ەكسپورت قۇنى سايكەس مەزگىلدەگىدەن 53.4% ارتىپ، شينجياڭنىڭ سول تۇستاعى سىرتقى ساۋدا يمپورت ـ ەكسپورت جالپى قۇنىنىڭ 80%ىنە جۇىعىن يەلەگەن.

شينجياڭنىڭ توڭىرەكتەگى ولكە، رايوندارمەن سەلبەسە دامۇى دا ۇزدىكسىز تەرەڭدەدى ـــ بيڭتۇان 13 ـ شىسى شينشيڭ قالاسىنداعى شانمەي توبى 20 ميللىيون تونىنا كومىردى تازا، جوعارى ئونىمدى كادەگە جاراتۇ سياقتى نىساندىردى جەدەل ىلگەرىلەتتى؛ چيڭحاي چيڭتوۋ لۇيدۇڭ زەردەلى ەنەرگيا اشۇ شەكتى سەرىكتەستىگى قارجى قوسىپ، حوتاننىڭ شەريا اۇدانىندا 150 مىڭ كيلوۋات فوتوۋولت ەلەكتر تاراتۇ نىسانىن سالدى. گانسۇ، شينجياڭ، چيڭحاي، شيزاڭ 4 ولكە (رايون) بىرلەسپ ارەكەتتەنىپ، جول تورابىنىڭ تۇتاسۇىن، ىركىلىسسىزدەنۇىن جەبەدى...

شينجياڭنىڭ ورتا ازياداعى 5 ەلمەن جولاۋشى تاسىمال اۇياتسيا جەلىسى جاپپاي قالپىنا كەلگەننەن ۇرىمجى اۇە جايىندا شەكارادان كىرىپ ـ شعا-تىن كەزەكشى ۇشاق رەتىنە سايكەس مەزگىلدەگىدەن 300%تەن استام ارتقانعا دەيىن؛ قورعاس تاس جول شەكارا وتكەلىنەن وتكەن اۆـ-توكولىك 200 مىڭنان اسقاننان شينجياڭنىڭ تۇڭعىش ئوز ماركاسىنداعى جۇڭگو ـ ەۋروپا (ورتا ازيا) كەزەكشى پويەزى "تيانشان" اتتى پويەز جولعا شىققانعا دەيىن؛ 13 ـ كەزەكتى جۇڭگو شينجياڭ قاشقار· ورتا ازيا، وڭتۇستىك ازيا تاۋار ساۋدا جارمەڭكەسى ئار كەزەك بوينىشا ەڭ جاقسى ناتيجەگە قول جەتكىزگەننەن 2023 ـ جىلعى (جۇڭگو) ازيا ـ ەۋروپا تاۋار ساۋدا كورمەـ-سىنە دەيىن تالاي "كەرەمەتتەر" جاراتىلدى...

شينجياڭ ازيا ـ ەۋروپا التىن ارناسى جاندا-نىپ، دامىپ، باتىسقا ەسك اشۇدىڭ الدىڭعى شەبىـ-نىڭ ومىرشەڭدىگى تاسقىندادى.

ەسك اشۇ شينجياڭنىڭ دامۇ بولاشاعىن كەـ-ڭەيتىپ، ەرتەڭىنەن ئۇمت كۇتتىردى.

"ئبر بەلدەۋ، ئبر جولدى" بىرگە قۇرۇدىڭ ئداۋىر شعىس جەلىنىڭ ارقاسىندا، بۇرىن بولماعان ەسك اشۇ ورتاسى مەن شارت ـ جاعدايىن يگەرگەن شينجياڭنىڭ ەسك اشۇ، سەلبەسۇ قادامى اناعۇرلىم بەكەمدەلە ئتۇستى.

3 ـ كەزەكتى "ئبر بەلدەۋ، ئبر جول" حالـ-قارالىق سەلبەستىك جوعارى دارەجەلىلەر تالقى مىنـ-بەرى ئساتتى وتكىزىلگەننەن كەيىن، جۇڭگونىڭ قازاقستاندا تۇراتىن باس ەلشىسى جاڭ شياۋ مىنانى ئبلدىردى: جۇڭگونىڭ شينجياڭى ـــ جۇڭگو ـ قا-زاقستان سەلبەستىگىنىڭ، "ئبر بەلدەۋ، ئبر جولدى" جوعارى ساپامەن بىرگە قۇرۇدىڭ ەڭ الـ-دىڭعى شەبى جانە نەگىزگى شەبى، "قازاقستانمەن ئار سالاداعى اۇىس ـ كۇيىس، سەلبەستىك كومەسـ-كى كۇشى زور، بولاشاعى كەڭ".

11 ـ ايدىڭ سوڭىندا شاڭحاي سەلبەستىك ۇيىـ-مىنىڭ 2023 ـ جىلدىق ساياحات جىلى تالقى مىنبەرى شينجياڭدا وتكىزىلدى، شاڭحاي سەلبەستىك ۇيىمـ-نىڭ باس حاتشىسى جاڭ مەيڭ بىلاي دەدى: ەرەكـ-شە جاعراپيالىق ابزالدىلىق، مول ساياحات بايلىعى جانە بەلسەندى، اشق كوڭىل كۇي وسى رەتكى تالقى مىنبەرىن شينجياڭدا وتكىزۇدى تاڭداۋىمىزـ-دىڭ ماڭنزدى سەبەبى.

جاڭ مەيڭ ايتقانداي ەل ئشى ـ سىرتىمەن قول ۇستاسىپ، ساياحات ايگىلى ماركاسىن بىرگە تۇلعالاۋ ئدال شينجياڭنىڭ وسى ئبر جىلداعى اۇىس ـ كۇيىس سەلبەستىگىندەگى ماڭنزدى دىستەـ-رىنىڭ ئبرى.

"شينجياڭ ەڭ جاڭا ەركىن ساۋدا سىناق را-يونى رەتىندە، اناعۇرلىم جوعارى باستامادا تۇرىپ جاڭالىق اشۇدى، دامۇدى الدىمەن اتقارىپ، الدد-مەن سىناق ەتتى". شينجياڭ ەركىن ساۋدا سىناق رايونى قۇرىلعاننان كەيىن، جۇڭگو حالقارالىق ەكونوميكالىق اۇىس ـ كۇيىس ورتالعىنىڭ باس زەرتتەرمەنى جاڭ يانشىڭ "شينجياڭنىڭ دامۇ بولا-شاعى مەن كومەسكى كۇشى ايرىقشا زور" ەكەنـ-دىگىن ئبلدىردى.

اشق شينجياڭ كوركەم بولاشاقتا ئۇمت سيلادى.

ۇتمدى ورايدا ەسك اشتى

(باسى 1 ـ بەتتە)

شكى جاقتا ئىز "بارىپ" دوستقتى بەكەم-دەپ، سەلبەستكتى تەرەڭدەتىپ، قول ۇستاسا دا-مدىق. شينجياڭ ەل شىنىندەگى ولكە، اۆتونومياللى رايون، قالالارمەن ئتۇيىلسۇدى، بىرلەسپ ارە-كەتتەنۇدى كۇشەيتىپ، مەملەكەتتىڭ دامۇ جالپى جاعدايىنا بىرگە قىزمەت ەتتى.

شعسقا، باتىسقا قاراي شينجياڭ ارت ـ ارتىنان شينجياڭنان شعىپ، ئىس جۇزىندىك ارەكەتتەرى ارقىلى ەسك اشۇ مەن سەلبەستكتىڭ جاۋاپكەرشى-لىگى مەن جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋدىڭ امالياتتا ايگىلەدى. قۇددى اۆتونومياللى رايوندىق پارتكومنىڭ "شينجياڭنىڭ قاپاسى بارعان ساين ايقارا اشىلادى" دەپ قايتا ـ قايتا ايقىن اتاپ كورسەتكەنى سياقتى.

جاڭا داۋىردەگى جاڭا جورىقتا شينجياڭ وزىنە اناعۇرلىم ۇزاق بولاشاقتىق، اناعۇرلىم تەرەڭ كوز ايامەن باجايلاي قارادى: "شينجياڭ قىزمەتىن ەسكىنى تارس جاۋىپ الىپ سىنەۋگە بولمايدى".

بۇل پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىڭ ايقىن تالابى، سوندداي ـ اق شينجياڭنىڭ دامۇ جاعدايىنىڭ قاجەتى.

بۇرىن شينجياڭ شالعاي شەكارا ئۇڭىر، شەتـ-كەرى شكى قۇرلىق بولاتىن، قاتىناس، تەحنيكا، دارىندى دامۇىنىڭ "قالتارىس تۇكپىرى" بولاتىن.

بۇگىنگى تاڭدا تاعى وسى جەر، ئبراق دامۇ ئدوپ كەلگەن جاعداي مەن ورتا الدەقاشان "اسقار تاۋلاردان اسىپ كەتتى".

2022 ـجىلى 7 ـ ايدا باس شۇجي شي جينپيڭ اراعا 8 جىل سالىپ شينجياڭدا تاعى دا قىزمەت تەكـ-سەرىپ، ئۇرىمجى حالقارالىق قۇرلىقتىق پورت اۇـ-ماعىنا كەلدى. ول كوپشىلىككە بىلاي دەدى: "بۇرىن شكى قۇرلىقتاعى ئبر ولكە بولسا، قازىر 'ئبر بەلدەۋ، ئبر جولدىڭ' ارقاسىندا وزگەشە تۇسكە ەندى. بۇل ارا ەندىگارى شەت ـ شالعاي ئۇڭىر ەمەس، قايتا وزەكتى وڭىرگە اينالدى، توراپ ئتۇينى وڭىرىنە اينالدى".

سالىسترمالى تۇيىقتالعان شكى قۇرلىقتان سىرتقا ەسك اشۇدىڭ الدىڭعى شەبىنە اينالۇ شينجياڭنىڭ دامۇ ورىندىداعى تەرەڭ وزگەرىس، سوندداي ـ اق شينجياڭنىڭ ەسك اشۇدى اناعۇرلىم بەلسەندى، ىرىقتى تۇردە كەڭەيتۇىنىڭ تابيعي لوگيكاسىن دا قامتىعان.

بىيل 8 ـ ايدا باس شۇجي شينجياڭعا تاعى كەلىپ ئارى ماڭنزدى ئسوز سويلەپ، "ئبر بەلدەۋ، ئبر جول" وزەكتى رايونى قۇرىلىسىن جەدەلدەتىپ، شينجياڭدى ەلمىزدىڭ باتىسقا ەسك اشۇىنىڭ الدىڭـ-عى شەبىنە اينالدىرۇدى باسا دارىپتەدى. اۆتونومياللى رايوندىق پارتكوم باس شۇجيدىڭ ماڭنزدى ئسوزدـ-نىڭ، ماڭنزدى نۇسقاۋىنىڭ، بەكتۇىنىڭ رۇحىن باتىل دايەكتىلەندىرىپ، تياناقتاندىرىپ، شينجياڭنىڭ مەملەـ-كەت جالپى جاعدايىندىداعى ستراتەگيالىق ورىن تۇراقتاڭـ-دىرۇىن مىقتاپ كوزدەپ، جوعارى دەڭگەيدە ەسك اشۇدى بۇلجىماي كەڭەيتىپ، ازيا ـ ەۋروپا التىن ارناسىن جانە باتىسقا ەسك اشۇدىڭ الدىڭعى شەبىن تۇلعالاۋدى جۇيەلى جوبالادى.

جوعارى ساپالى دامۇ سىندى جاڭا داۋىردەـ-گى وسى بۇلجىماس قاعيدا الدىندا، شينجياڭ ەل شىنىندەگى ۇلكەن ايناليمدى نەگىزگى تۇلعا ەتكەن، ەل ئشى مەن حالقارا سىندى قوس ايناليم ئبىرىن ـ ئبىرى جەبەيتىن جاڭا دامۇ ارناسىنا قىزمەت وتەۋـ-دە جانە ونىمەن توعىسۇدا، ئسوز جوق، وڭىرلىك ورىن باسىمدىعىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، سىرتقا قاراتا "ئبر بەلدەۋ، ئبر جولدى" بىرگە قۇراتىن ەلدەرمەن اۇىس ـ كۇيىستى،